Nro 25.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

Költ Bétsben Septembernek 24-dik napján 1793. eſztendöben.

Amérika.

Egynéhány ſzáz eſztendökig, e' világnak tsak három réſze vólt esmeretes az emberek elött, a' negyedik réſzéröl *Amérikáról* Norlmbergia *Boeheim Márton*, 's ö utánna *Columbus Kristof* elött, még tsak nem is tudtak gondolkodni. — *Islandiának* lakossai felöl azt jegyzik meg a' historikusok, hogy ök a' tizedik ſzázadban találták fel a' régi *Grönlandiát*, *Labradort*, és néhány kerületeket az éſzaki *Amérikának* ſzomſzédságában, mellyeket az ott találtatott vad ſzöllö termö tökékre nézve *Winlandiának*, az az, bór termö földnek nevezték; ellenben a' *Columbus Kristof*

által kerestetett és fel is találtatott *Amérikai* tartományokról semmit sem tudtak, nem is igyekeztenek azoknak keresésekben. — A' *Velenczei* közönséges társaságnak, közönséges könyv-tárában vagyon eggy manuscriptum, az az régi irott könyv, azok között az író könyvek között, a' mellyeket *Bessarion* Kárdinál hagyott a' nevezett köz társaságnak; mellyben eggy 1424-dik eſztendöben iratott tengeri kártya találtatik, 's ezen az *Antilli* ſzigeteknek le rajzolása is. Mindezekbol mindazáltal tsak az következik, hogy a' közép ſzázadokban is imitt amott találtattak ollyan tudósok, a' kik a' kerek földnek ſzinén *Európával* által ellenben fekvö földnek lételérol gyanakodtanak; de sem meg nem tudták azt bizonyosan határozni, sem másokat nem serkentettek annak keresésére. *Columbus Kristofnak*, és nem masnak kell tehát *Amérika* fel találtatásának ditsösségét tulajdonitani. Ő is elég viſzontagságokkal küſzködött tsak addig is, mig annyira mehetett, hogy az *Európai* fejedelmek közzül valamellyik ſzükséges költséget ajánlott fel tételének eſzközlésére. Hazafiai, a' *Genuai* köz társaságnak elöjárói ki katzagták ötet, a' midön emlékezetet tett vólna e' világ negyedik réſzének lételérol. Második *János Portugalliai* király haſzontalan álmadozásnak tartotta beſzédét, 's üress válaſzal botsátotta el magától. — *Ferdinánd Spanyól* király is ki nevette, sokkal ostobább lévén, mint sem el hihette vólna *Columbus* beſzédének igasságát. *Isabella Spanyól* királyné *Ximenes* tudós Kárdinál javaslására ajánlott nékie költséget, és három közép ſzerü hajót, melylyekkel Kiss aſſzony havának 3 dik napján 1492-ik eſztendöben *Andalusiának Pálos* nevezetü ki kötö helyéböl ki indúlván, 70 napi tengeren való bújdosása után, elsöben is a' *Gvanaháni* ſzigetet, mellyet ö *S. Salvadornak* nevezett, találta fel. — Onnan tovább menvén több *Amérikai* ſzigeteket is talált, négyſzeri oda lett utazása után. És igy igasság ſzerént, nem *Amérikának Amérikus Vesputiusról*, a' ki ö utánna 5 eſztendökkel útazott oda,

's talált fel néhány ſzigeteket; hanem *Columbiának* kellett vólna e' világnak azt a' negyedik réſzét nevezni.

Ezeket azért kivántuk fel jegyezni, hogy e' világ történeteinek ismeretében járatlan olvasóink is, ne tsak nevéről, hanem elsö eredetéről is esmerjék *Amérikát*, a' melly némelly historikusok által újj világnak neveztetik, noha ennél már újjabb világ is vagyon a' *Cok* világja, neveztetik; mások által pedig *napnyugoti Indiának*, a' *napkeleti Indiától* való meg külömböztetésére. Tehát leg elsöben is a' *Spanyólok* ſzerzettek magoknak *Amérikában* örökségeket. Utánnok a' *Portugallusok*. Ezek után a' Frantziák; végtére az Anglusok, Danusok, és Svécusok is. A' két elsöbbeknek mindazáltal több birtokok vagyon ottan, mint az utólsóbbaknak.

Közönségesen három réſzre oſztatik fel *Amérika*, u. m. *éſzaki* és *déli Amérikára*, és az *Amérikai* ſzigetekre, mellyek *Antillai* ſzigeteknek neveztetnek, még pedig a' nagyobbak *nagy Antilláknak*, az apróbbak pedig kiss *Antilláknak*. Az *éſzaki* négy tágas tartományt foglal magában t. i. *Ó Mexikót*, *új Mexikót*, *Floridát*, és *Canadát*, avagy *új Frantzia* orſzágot. A' másodikban hét roppant tartomány vagyon, t. i. *Terrafirma*, *Peru*, *Amazonia*, *Brasilia*, *Chili*, *Parraguay*, és *Terra Magellanica*.

A' lakosok réſz ſzerént fejérek, réſz ſzerént feketék, réſz ſzerént pedig fekete-barnák. Az *elsök* az *Európából* oda költözött újj lakosoknak maradékaik. A' *másod* rendbeliek azok a' boldogtalan és barom módjára tartatott ſzólgák, a' kiket az *Európai* hajókázó nemzetek *Afrikában* és *napkeleti Indiában*, vagy erőſzakosan el ragadoznak, vagy óltsó pénzen veſznek, és az úgy nevezett *Aſsientó* contractus ſzerént, egymásnak el adván, örökös ſzolgaságra vetnek, velek a' baromnál is alább való módon bánnak, dolgoztatnak, öket holmi moslékkal tartyák, éjjel eggy ra-

kásra zárják, ha tettzések szerént nem dolgoznak, öket halálig verik, egygy szóval, nintsen ollyan kégyetlenségnek neme, mellyet ellenek nem gyakorlanának (*s*). A' *harmad* rendbéliek a' fekete barnák, a' kik a' fejéreknek a' feketékkel való öszve házasulásokból származtanak, és Amérikában *Mulattáknak* neveztetnek.

A' *Filadelfiai* újság levelekből olvassuk, hogy a' Fr. N. biztosok *Sz. Domonkos* szigetének nevezetes városában, melly néhánykor *Gvarick* nak, néhánykor *Cap-François*-nak neveztetik, a' *Párisi* N. Gyűlésnek eggy végzését hirdettették ki, melly szerént azoknak a' fekete lakosoknak, a' kik eddig nyomorúságos szolgai állapotban tartattak, tellyes szabadságot igértenek, hogyha, mind a' belső, az az, a' patriota fejér lakosok ellen az Anglusok által fel ingereltetett, és *Sz. Domonkos* szigetében sok kégyetlenséget gyakorlott *Mulattók*; mind a' külső ellenségek ellen fegyvert fognának, és hadakoznának. — Ezen ki hirdetetett végzésnek rövid summája im' ez: „ Jelentjük, „ hogy a' Frantzia közönséges tásraságnak, és „ annak küldöttyeinek akarattya az, hogy azok„ nak a' fekete lakosoknak, a' kik a' mi kórmá„ nyaink alatt a' köz társaság mellett, mind bel„ ső, mind külső ellenségeink ellen hadakozánda„ ni fognak: szabadsággal ajándékoztassanak meg. „ Söt azt kivánnya a' Frantzia közönséges tár„ saság, hogy a' több fekete lakosoknak, eddig „ való terheik is könnyitessen meg, és senki ne „ bánnyon velek olly rosszúl, mint eddig bánt. „ Hogy jobb étellel tartassanak — hogy tágasabb

---

(*s.*) Assientó *tulajdonképpen* Spanyól *szó*, *és ollyan égygyezést jelent*, *mellyet a' Spanyól királyok más Európai nemzetekkel szerzettenek* (deákúl: Contractus regis Hispaniarum, summo consensu, cum exteris gentibus initus,

„ és alkalmatosabb lakás kéſzitessen nékiek — „ hogy nagyobb eſztendei bérek, és hetenként „ több idejek legyen tulajdon munkáiknak folytatásokra — hogy a' nehézkes aſſzonyok iránt „ több irgalmasság, és tekintet légyen — hogy a' „ ſzoptatós anyák bizonyos pénzbeli summáiska „ által magokat meg válthassák — végtére, hogy „ azoknak a' fekete lakosoknak, a' kik magokat „ hiven 's jól viseléndik, és a' Frantzia köz társaság dolgainak védelmezéseiben bátrak, és vitézek lejéndenek, nemtsak ſzabadság; hanem „ magoknak, 's hozzá tartozóiknak tartásokra, „ és élelmekre elegendő örökség adattasson. — „ Eggy ſzóval, hogy a' mi általunk ſzabadsággal „ meg ajándékoztatott lakosok, a' fejérekhez hasonlók legyenek, és minden Frantzia polgári „ jussokkal birhassanak.

Nagy Britannia.

Londonban költ levelekböl olvassuk, hogy az Angliai Parlamentom jövő Novemberben, mint a' Frantziák ellen való hadakozásnak folytatására ſzükséges költségnek meg határoztatására, mind a' közönséges jövedelemnek nagy fogyatkozása végett öſzve fog gyülleni.

Macbrid Admirálnak, *Dünkerkától* lett reménytelen viſſza térése, sok egymással ellenkező értelemre és beſzédre ſzolgáltatott alkalma-

---

de Aethiopicis mancipiis ex Africa in Americam certis conditionibus exportandis) *és a' melly ſzerént, bizonyos summa pénzért meg engedték, hogy az Afrikai fekete lakosokkal Amérikába kereskedhessenek. Illyetén contractusok vólt a' Frantziáknak, és vagyon még most is az Anglusoknak a' Spanyól kivállyal.*

tosságot. Bizonyosnak lenni mondatik, hogy minekutánna ő *Dünkerkának* fekvését, erösségeit, és más környül állásokat, a' *Yorki* hertzeggel éggyütt meg visgálta, meg fontolta, és úgy találta vólna, hogy az ostromló sereg, a' mesterséges viz áradások miatt, tellyességgel nem bóldogúlhatna apró fegyverével: szükségesnek itélte az Angliai ártilleriának szaporitatását, söt az ostromló seregeknek is öregbitetését. Mellyre nézve leg ottan három Anglus regement kapott parantsolatot a' masirozásra, és indúlt el *Portsmouthba*, a' honnan egész *Dünkerkáig* hajón fognak vitettetni.

E' folyó hólnapnak kezdetén Dr. *John Gillies*, Görög Ország historiájának igen hires szerzöje, tétettetett a' király által *Scotiának* historiographusá, a' meg hólt *Robertson Williám* helyett. Ez a' meg hólt nagy historicus, sok szép, és hasznos munkái által tette magát a' túdós világ elött emlékezetessé. A' többek között méltók az olvasásra: *Scotiának* historiája 3 darabban; *Amérikának* historiája 3 darabban; *Indiának* historiája 1 darabba; és V *Károly* R. Császár, és Spanyól királynak historiája 5 darabban, mellyek immár német nyelvre is vagynak forditatva, és ezeknél azon tárgyakra nézve, senki sem jobbat, sem fontosabbat nem olvashat.

Nem régiben eggy *Pigeon* nevezetü Frantzia papnak meg öletett teste találtatott *Winchesterben*. Sem a' gyilkos, sem meg öletésének oka tudva nintsenek.

A' *Gosporti* tömlötzben 1700 Frantziáknál több ül, kikröl azt jegyzik meg az Anglusok, hogy éppen más indúlattal birnak, mint birtak az utólsó Frantzia háborúban el fogattattak. — Mindnyájan annyira el foglaltattak a' szabadságnak lelke által, hogy gyakorta leg nagyobb nyomorúságaik között is réá kezdik a' Frantzia patrióta *Ca ira* éneket, és bátran ki merik mondani, hogy ha szabadon vólnának, örömest hada-

koznának, és életeket is kéſzek vólnának a' Frantzia ſzabadságért fel áldozni. Ezt irják a' falakra: *Vagy halál, vagy ſzabadság, éllyen a' Frantzia köz társaság!*

Olaſz Orſzág.

Livornóból a' *Florentziai* nagy hertzegségnek ſzép kereskedő és ſzabad ki kötő hellyel biró városából érkezett levelek minden kéttség kivül való dolognak lenni mondják *Toulon* városának az éggyesült Spanyól és Anglus hajós seregnek lett által adattatását; noha még eddig eggy ſzóval sem emlékeznek a' Párisi levelek e' történetről. A' mint mondatik, önként adták fel magokat a' *Touloniak*, mellyre három kiváltképen való okok által öſztönöztettek. 1. Az eleségnek nem létele. 2. *Márſilia* városának ſzomorú példája. 3. Az oda érkezett Spanyól és Anglus éggyesült hajós seregtöl való félelem által. Akár mint légyen a' dolog, nem visgáljuk, elég az ahoz, hogy *Toulon* az Anglusok kezében lenni mondatik, a' kik igen sok hadi eſzközöket találtanak ottan. Aug. 29-dik napján jókor reggel, az Angliai Admirál Lord *Hood* vezérlése alatt bé menvén minden Spanyól és Angliai hajók a' *Touloni* belsö ki kötő helybe, annak erösségeit fegyveres tárait, hadakozó hajóit, és minden tábori kéſzületeit által vették, a' ſzerentsétlen királynak fiát XVII *Lajost* királyságra ki kiáltatatták, és hogy *Charteaux* patrióta Generál kezétöl meg menekedhessen a' város, a' benn lévö Spanyól és Anglus katonáknak öregbitésekre, mellyek csak 4 ezer föböl állottak, több seregek menni parantsoltattak. — Leg elsö gondjok is a' vólt a' *Toulonban* bé ment Spanyól és Anglus vezéreknek, hogy az ott lakó Jakobinusok meg fogattassanak, kik közzül 2 ezer tömlötzökre hányatott, ezer pedig, a' kik a' többiknél mérgesebbek vóltak, eggy hajón *Bartzellónába* küldettek. — A' két nemzeti Commissariusok is, kik felöl elöre tudva vólt, hogy ök is a' ſzerentsétlen király halálára voksoltanak, ke-

restettek, és fel is találtattak, de nem elevenen, hanem hóltan, mivel az éggyik magát főbe lötte, a' másik pedig fel akaſztotta. — A' mint iratik, 22 Frantzia linea hajók, mellyeknek éggyikén 120, a' többin pedig 90 és 80 ágyúk vóltanak, mind öſzve 1544 ágyúk foglaltattanak el. Lord *Hood* arra kötelezte magát, hogyha a' régi uralkodásnak formája ottan viſſza állitatik, és mind a' város erősségei, mind a' hajók az Anglusok óltalmára bizattatnak, a' Frantzia Orſzág tsendességnek hellyre állitatása után, mindeneket azon módon és állapotban adna viſſza, a' mellyben néki mostan által adattatnak. Eggy manifestumot is hirdettetett ki, mellynek im' ezek vóltak nevezetesebb ki fejezései: *Orſzágtokban a' kegyesség meg öletett, a' gonoſzság fel magaſztaltatott, a' függetlenség törvényes fejedelmetek thronusának maradványira ült fel; ezek az otsmány környül állások ſzomorúságba ejtették a' ſzövettséges hatalmasságokat, a' kik más eſzközt nem találtanak a' Monarchiának viſſza állitásán kivül, a' köztetek fel tornyozott gonoſzságnak le rontására! azért jöttünk, hogy segitségtekre légyünk a' pártosoknak le nyomatásokban, tsak hogy támaſzkodjatok éggy ſzabad és törvényes nemzetnek nagy ſziviüségére s. a. t.*

Lengyel Orſzág.

A' Pruſſziai követtel, *Buchholz* úrral Aug. 24-dik napján végzette el, a' *Grodnói* gyűlés által ki neveztetett deputatió, maga conferentiáját. — Éppen akképpen határoztatott meg a' Lengyel respublica és Pruſſzia közt való határ, a' mint a' nevezett Pruſſziai követ az Orſzág gyülésének bé adta. A' Lengyel koronának seregei 23333; a' *Litvániai* nagy hertzegsége pedig 12780 fóból állanak. — Az Oroſz fejedelem aſſzonynak engedtetett tartományokban lévő seregeknek ſzáma 24000 re megyen. A' Pruſſziai király által el foglaltatott tartományokból eſztendőnként 6 millió

78086 Lengyel forint, az Orosz Császárnénak által adattatott tartományokból 13 millió 619946 Lengyel forint; a' Lengyel respusblikának meg hagyatott tartományokból pedig 17 millió 711604 Lengyel forint jövedelem megyen bé.

Hadi Történetek és Környül állások.

A' *Rajna* és *Mosel* vizek mellett táborozó seregeknél nagy tsendesség vagyon. Gr. *Kalkreuth* Pr. Generál *Sarlouis* irányába, *Hohenloé* hertzeg *Homburgnál*, a' *Brunsvigiai* hertzeg pedig *Rothalfen* és *Pirmasens* között táboroznak. Úgy hallatik, hogy *Knobelsdorf* Prussziai Gen. Lajtnántnak *Trevirumban* való érkezéséig nem is fognak semmihez kezdeni.

A' két hidi (Biponti) hertzegségből 40 ezer mázsa szénát vittenek el a' Frantziák. Ezen kivül minden falura bizonyos mázsát vetettenek 's vitettenek *Sarlouisba*, holott szekereiket és iga vonó marháikat töllök el vévén, üressen botsátották vissza honnyaikba. Ennekfelette valamenynyi szarvas marhát találtak, mind el hajtották, és minden gabonáikat el szedték a' lakosoknak; úgy hogy soha sem vólt a' két hidi hertzegség nagyobb nyomorúságban mint most.

A' Gr. *Clerfait* Cs. K. hadi tármester, és *Quesnoy* commendánsa *Goullus* közt végben ment capitulatiónak tzikkelyei ezek vóltanak: 1. Az egész Frantzia garnizon a' Cs. K. hadi fogságba esik, a' vár elott való mezöségen fegyvereit le rakja, zászlóit, ártilleriáját, lovait, és minden tábori készületeit által adja; a' tiszteknek óldal fegyvereik, lovaik, és tábori bútorjaik meg hagyattatnak. — 2. E' folyó hólnapnak 12-ik napján reggel a' Frantzia örizet, a' várból ki megyen, és a' Cs. K. birodalomban mutatandó helybe fog masirozni. — 3. A' tisztek tábori bútorjoknak vitelére való lovakat meg tartyák. — 4. Hogy ha lovaik és szekereik nem vólnának, fizetésért

azokat is kapnának. — 5. A' benn maradott beteg katonák a' Frantzia köz társaságnak költségén fognak gyógyitatni, és meg gyógyulások után, mint a' többi, fogságra vitettetni. — 6. Szabad léſzen a' lakosoknak éggy hólnapnak el folyása alatt ingó bingó jóſzágaikkal oda menni, a' hová nékiek tettzeni fog. — 7. Azok pedig, a' kik meg maradnak, és békességesen viselik magokat, semmi nyúghatatlanságok nem leſzen; ellenben a' kik hadi ſzolgálatot tettenek az ostromlás alatt, tartoznak arról ſzámot adni. — 8. Az elöjárók, az őrizö katonák, a' polgárok, avagy más lakosok által tsináltatott adosság liquidáltatni fog. — 9. Minden által ſzökött katonák adattassanak által. — 10. Valamint az Austriai, úgy a' ſzövettséges seregektöl el fogattattak is adattassanak viſſza. — 11. Minden ottan találtatándó papirosoknak, tábori bútoroknak, épületeknek, fegyveres házaknak, ártilleriának, magazinumoknak, polgári és hadi cassáknak meg visgáltatásokra által vétetésekre, és fel jegyeztetésekre, mind két réſzröl, polgári és hadi biztosok rendeltessenek, a' kik, hogyha hivségtelenségben tapaſztaltatnak, érdemek ſzerént meg fognak büntettetni. — 12. Az assignáták kéſz pénz helyett többé el nem fognak vétetni. — 13. A' kik ö Cs. K. Felségének alá adándják magokat, a' törvénynek óltalma alatt leſznek. — 14. A' capitulatiónak alá iratása után eggy Obristlájtinánt, és eggy kapitány fognak kezesül adatni. 15. Azok a' seregeknek elöjárói, a' kik valamelly papirost, avagy más dolgot által adni kötelesek leſznek, mind addig a' városba maradnak, valameddig a' Cs. K. commissariusok azokat rendbe ſzedik, fel jegyzik, és által veſzik.

Ez a' capitulatió Sept. 11-dik napján ment végbe. Más nap reggel 6 ezer főböl álló Frantziaság, 18 ágyúval a' vigyázó Cs. Kir. seregek bal ſzárnyának meg támadására ment. Minekelötte Gróf *Bellegardé* ellenek mehetett vólna, igen vitézi módon viselte magát a' *Kinſzki* köny-

nyű lovas sereg, és két egész óráig állotta ki az ellenség ágyú tüzet. Az emlitett Generál három divisió Császár huszárokkal bal óldalról, hertzeg *Lichtenstein* Obester a' *Kinszki* könnyű lovassaival elöl, a' *Nassau* regementje a' *Royal Allemand* Fr. regementel jobbra támadták meg az ellenséget, és nem gondolván apró fegyvereiknek és kártátsaiknak tüzével, közibe vágtak. Több Frantzia maradt a' tsata piatzon 1500, 2000 el fogattatott, 12 ágyújok el nyeretett. A' futásnak eredett lovas és gyalog Frantziákat, egész *Bouchainig* üzték, és vágták a' győzedelmesek; úgy hogy könnyen réá ment veszteségek 4000 emberre. Hertz. *Hohenloé* hadi tármester, és *Reusz* hertzeg G. M. nem tudják elegendőképen az ezen tsatában vólt Cs. K. lovasságnak vitézségét ditsérni. Nevezetesen ditsérik Gr. *Bellegarde* Gen. Májort, hertzeg *Lichtenstein* Obestert, *Hochberg* Obristlájtinántot, és Gróf *Kinszky* kapitányt a' *Kinszki* könnyű lovas seregétöl. Továbbá *Blaskovits* Obestert, *Gombos*, és *Heszler* fő Srtázsamestereket a' Császár huszár regementétöl, *Bouge* Obestert, és *Vavasart* Oberstlájtinántot a' *Nassau* vasas regementétöl; végtére *Sztipsich* Obestlájtinántot, és eggyszersmind Generál Adjutánt, a' ki maga vigyázósága, és jó rendelései által, nem utólsó eszköze vala ezen győzedelemlemnek.

Koburg hertzegnek a' hadi Cancelláriához leg közelébb érkezett jelentése szerént, Sept. 8-dik napján reggel két colonnéban mentenek a' Frantziák az Austriai Flandriában fekvő *Yperni* vár ellen. Az éggyik colonné 6000, a' másik 4000 fóböl állott. Halván a' *Stuart* gyalog regementjének Obestere *Salis* az ellenségnek közelgetését, maga regementjének eggy batalionnyával, 400 Hannóveranusokkal, és 25 *Blankenstein* regementéböl való huszárral, a' nevezett városnak erősségeibe le telepedett, és dél után két órától fogva egész setét estig védelmezte magát az ellenség ellen. Más nap reggel újra meg támad-

ták a' Frantziák a' várost, és hol jobbra, hol balra vonták magokat. Dél után 2 óra után, három battériát hányatván a' közel lévő tserjében ágyú golyóbisokkal, és haubitzákkal kezdették a' várost lövöldözni (*t*). — Az ezek által okoztatott tüzet mindenkor szerentsésen el óltották a' lakosok. Kevés emberrel lévén a' nevezett Obester, kéntelen vólt 36 óráig tartó ostrom alatt szüntelen tüzben tartani embereit, a' kik azon idö alatt, nem számlálván az ágyú lövéseket, 68000 lövést tettenek apró fegyvereikböl. Mivel semmi úton módon nem bóldogúlhattak a' Frantziák, 300 hólt embereiknek hátra hagyattatásokkal el mentek *Ypern* vára alól. *Salis* Obester a' 25 *Blankenstein* huszárjait és a' *Stuárt* regementéböl eggynéhány volentért utánnok küldvén, a' Frantzia arrier-gárdát t. i. az utól menö sereget üzette, a' kik abból eggy kapitányt, eggy hadnagyot, és 60 köz embert fogtanak el. — Sept. 10-dik napján, mind az ellenség által hányatott battériákat el hányatta, mind a' város alatt lévő tserjés bokrot ki vágattatta *Salis* Obester, a' ki mind ezen tselekedeteiért, mind más érdemeiért, nagyon ditsértetett, és a' Császár különös kégyelmességébe ajánltatott *Koburg* hertzeg által.

Sept. 5-dik napján éjjeli 12 és 1 óra között eggy compánia gyalogságot, 3 tzúg *Sándor Leopold*, és eggy tzúg *Erdödi* regementbeli huszárokat küldött *Mészáros* G. Major az *Otterbach* alatt állott Frantziák ellen, olly véggel, hogy azokat mind eggy lábig el fogattassa. A' Frantzia lovasság ingyen sem álmodván e' történetröl, tovább vonta magát nyúgodalomra; ellenben a' gyalogság az Austriacusok oda érkezésekkor,

---

(*t.*) *Haubitze olly nagy ágyú, mellyböl harmintz fontos köveket, kártátsokat, és gránátokat is lehet lövöldözni.*

mingyárt hadi rendbe állott, és eggynéhány lövést tett is réájok. A' Csáſzári gyalogság bajonetákat rakván puskájoknak végeikre, réájok rohant, és tsak hamar a' földre teritett 40 embert közzülök; még többet le ſzabdaltak a' huſzárok, e' mellett 1 kapitányt, 2 hadnagyot, és 2 köz embert el is fogtak. réſzünkröl két huſzár kapott sebet. *Méſzáros* Gen. Major igen ditséri az ezen portázásra ki küldetett vitézeket és tiſzteket, kiváltképpen pedig a' már eggynéhány történetekben magokat vitézi módon viselt *Boldisár*, és *Csiſzár* fő hadnagyokat, az elsöbbet az *Erdödi*, az utólsóbbat pedig a' *Sándor Leopold* huſzár regementeitöl.

Sept. 7-dik napján reggeli 5 órakor egymásra bukkanván az Austriai és Frantzia vigyázók *Lauterburg* vidékén, eggy ideig tüzeltek egymásra. Leg ottan 1200 főböl álló Frantziaság a' méhes erdő elött tanyázó *Hocze* Gen. Major brigadájára ütött, kik ellen elsöben a' vadáſz katonákat, és egynéhány compániát küldött az emlitett Generál, de a' kiktöl meg nem rettenvén a' Fantziák, 2 három fontos ágyút ſzegeztetett ki ellenek, mellyeknek hevét sokáig ki nem álhatván, viſſza vonták magokat, 22 hólt embert hagyván magok után a' tsata piatzon.

Sept. 10 dik napján fülébe menvén *Wurmser* lovas hadi vezérnek, hogy a' hegy között erössen ſzaporodnak a' Frantziák, és seregének jobb ſzárnyát akarják meg erötelenitení, három batalion gyalogsággal, egy escadron huſzárral és *Mirabó* legiójával ellenek küldötte *Pejatsevich* Gen. Majort, a' ki más nap reggeli 4 órakor, a' *Rombachi* körül sántzolt táborban réája ütvén a' Frantziákra, 5 ágyúikat el vette, 5 embert el fogott, sokat le vagdalt, és egéſz *Limbach* alá ſzoritotta az életben maradtakat. — Sept. 12-dik napján reggeli 4 órakor nagy erövel és sok ágyúkkal meg támadták a' Frantziák Gr. *Wurmser* seregének bal ſzárnyát. Mind két réſzröl heves vólt a' viaskodás, és egéſz délig tartott; végtére *Ho-*

cze és *Jelachich* Gen. Májorok okos és vitézi rendelések által viſzſza verettettek. Még egéſzlen meg sem ſzünt itten a' tüz, midőn már Gr. *Wurmser* seregének jobb ſzárnyára is ütöttenek, hanem innen is el üzte őket *Waldeck* hertzeg.

Oroſz Birodalom.

Leg közelebb azt a' hirt vettük *Pétersburgból*, hogy az Oroſz Csáſzárné Gr. *Soubow* Generál Adjutánst, és mostani leg kedvesebb emberét, a' Sz. András vitézi rendjével meg tiſztelte, söt maga portréját is néki ajándékozta, és meg engedte, hogy azt felsö köntösének gomb lyukán hordhassa. Ritka betsület ez, és most Gr. *Orlow Eleken* kivül az egéſz Oroſz birodalomban senkinek nem tulajdonitatik. *Potemkin* hertzegnél talám soha sem II *Katalinnak* kedvesebb embere; még is sok eſztendei ſzolgálattya után nyerte meg ezen Csáſzári kégyelmességet. Ennekfelette *Thauriának*, *Chatarinozlawiának* és más tartományoknak is, mellyek ennekelötte *Potemkin* hertzegnek ajándékoztattak, kórmányozásával is meg ajándékoztatott Gr. *Soulow*, és hasonló hatalma vagyon azokban, mint vólt *Potemkinnek*, következésképen, minden ſzárazon és vizen lévő Oroſz hadi seregeknek kórmánya ő réá bizatott.

Elegyes Tudósitások.

Austriai Belgiomban minden *Jósef* Csáſzár által el töröltetett ſzerzetes rendek, elöbbi állapottyokra fognak viſſza állitatni; úgy mindazáltal, hogy tsak azok mennyenek viſſza ſzerzetes házaikba, a' kiknek arra kedvek lejénd, a' kik pedig ennekutánna is meg akarnak elöbbi magánosságokban maradni, azok valamint eddig, úgy ennekutánna is meg fogják eddig való fizetéseiket nyerni.

Úgy hallatik, hogy a' Belgiomi rendeknek kérésekre eggy Belgiomi testörző sereget fog ő

Csáſzári Felsége fel állitani, mellynek eggy réſze ſzüntelen a' *Bétsi* udvarnál, a' másik réſze pedig *Brüſselben* leſzen.

Azt is beſzéllik némellyek, hogy a' *Helvétziai* Cantonok két vagy három ezer főből álló ſzabad sereggel kinálták vólna meg ő Felségét, melly sereg többnire azokból fog állani, a' kik ennekelőtte a' Fr. királyi udvarnál ſzolgáltanak.

Ostendából az a' hir érkeze leg közelébb hozzánk, hogy August. 25 ik napján keménnyen meg verte légyen a' Frantziákat a' *Yorky* hertzeg, *Ghyveldi* táborokban, és minden bagázsiájokat el nyerte.

Luckner Frantzia Marsalt, ennekelőtte eſztendővel elméjében meg háborodottnak lenni mondotta a' *Párisi* N. Gyűles, most pedig, úgy hallatik, hogy ismét valamellyik ármadiának kórmányozása fog réá bizattatni.

A' *Londoni* és *Nápolyi* udvarok ſzoros ſzövettséget kötöttenek eggymással, múlt hólnapnak vége táján, melly ſzerént ha a' ſzükség kivánándja, 12 ezer embert fog a' Nápolyi király Angliának adni; Anglia pedig 10 linea hajókat küld a' Nápoly alatt lévő tengernek védelmezésére.

Kedves vitéz hazánkfia *Fábry* Gen. Major, a' ki mind a' közelebb múlt Török, mind a' jelenvaló Frantzia háborúban, igen sok ſzép jeleit adta vitézi ſzívének, múlt hólnapnak 21-ik napján *Fürnes* alatt kapott igen veſzedelmes sebében, ugyan *Fürnesben* vétézi pálya futását el végezte.

Már most Párisból jött levelekből is bizonyosan tudjuk, hogy *Toulon* városa, az éggyesült Anglus és Spanyól hajós seregeknek kezekben vagyon. Igy irnak e' történetről a' *Marsiliában* tartózkodó N. biztosok: Meg fogjuk a' *Toulon*-belieknek hitetlenségeket boſſzúllani; négy millió livrát kértünk, és nyertünk is a' *Mársiliai*

kereskedöktöl, mellyel öregbiteni fogjuk hadi erönket. Nem láttyátok é kedves collégáink, mitsoda plánuma legyen az ellenségnek ezen contrarevolutióban? — Nem láttyátok é által az Anglusoknak *Toulonba* lett bé menetelekböl, *Lyonnak* pártosságából, a' *Pedemonti* seregeknek a' *Montblancki* osztályban (igy nevezik Szabaudiát) lett bé ütésekböl, *Burdegaliának* halgatásából, a' *Vendei* osztálynak veszedelméböl, *Moguntziának* és *Valenciának* által adattatásokból, a' pénz váltóknak erölködéseikböl, a' *Völgynek* (igy nevezik a' N. Gyülésnek mértékletesebb tagjait) maga viseletéböl, hogy ök újjobban királyt akarnak Frantzia Országnak adni? Meg mutattyuk nékiek, hogy mi bosszút fogunk magunkért állani, és mozdúlhatatlan fundamentomra állitani szabadtságunkat.

Magyar Ország.

Az ifjúság természet szerént kedvelli a' múlatságot, kiváltképen a' tántzot, melly ha mértékkel esik, nemtsak hasznnos, hanem szükséges is a' testnek formálására. Ellenben a' mértékletlen tántz, és azután következett, vagy hideg ital, vagy szabad levegö által hirtelen lett meg hidegités miatt, sokan vagy hóltig tartó nyavalyát kapnak, vagy szép ifjúságokban meg halnak. Példa erre a' többek közt eggy *Miskóltzi* tehetös Szüts-mester embernek szép ifjú leánya, a' 'ki múlt farsángban sokat tántzolván, és a' tántz után hideg vizet iván, száraz nyavalyába esett, és e' folyó hólnapnak közepén bé is rekesztette ifjú életét, a' kit nyóltz hajadonok vittenek temető sirjához. Tanúságára lehet a' mértékletlen tántzot kedvellö és gyakorló ifjaknak.

Doct. Deesy Sámuel.